

## Ferdinandy György laudációja

Száraz Miklós György akadémiai székfoglalójához

„A *Lovak a ködben* az egyik legkitűnőbb magyar regény, amit az elmúlt években olvastam. Ezek a te lovaid a ködben nagy mű. Talán Bodor Ádámot olvastam így húsz vagy harminc évvel ezelőtt. Örülök, hogy a barátomnak mondhatlak.”

Évekkel ezelőtt ezt az üzenetet hagytam Száraz Miklós György telefon üzenetrögzítőjén. Miután elolvastam a regényét nyomban felhívtam telefonon. Meg kellett osztanom vele az örömeimet.

Elmesélem, mikor és hogyan találkoztam a nevével először. Egy antológiában, egy novellagyűjteményben olvastam írását először. A történet a *Katharina Bianca Alba, a vak jósnő* című elbeszélés volt. Úgy éreztem akkor, hogy találtam egy író, akinek „minden munkája harapásnyi friss levegő”.

Hogyan lehetséges, gondoltam és írtam, hogy egy ilyen méretű prózáiróról eddig sehol sem olvastam? Hogy a nevét sem ismerem? Aztán megismertem sorra a munkáit. Az *Elpatkolsz, szívem, mint a pinty* című novellagyűjtemény darabjait. Ebben a kis könyvben egymást követik a hátborzongató, félelmetes fantáziák. Irodalmunkban szokatlan, majdnem azt mondtam, ismeretlen, ez a hang. Száraz Miklós György írásművészete rejtélyes, enigmatikus, de korántsem érthetetlen.

Száraz szeret a távoli múltban kutakodni, idegen népek között, ismeretlen földrészekben. Ne értsük félre! Szerzőnk nem valamiféle egzotikummal traktálja a nosztalgizáló olvasót. Nála magyarabb író keveset ismerek. Már említett regénye, a *Lovak a ködben* egy felvidéki

kislány története, aki útnak indul, hogy felfedezze az anyaországot, és aki, felnőtté válva, egy magyar bildungsroman hősnőjeként tér haza.

Ennek a gyereklányból nővé érő embernek a sorsa ízig-vérig magyar sors. Benne van, észrevétlenül, szinte mellékesen, a mi egész keserves huszadik századunk, benne a magyar történelem.

Figyeljük meg: Száraz majdnem minden művében kívülről lát és láttat minket. Ha ez egyáltalán lehetséges, egyszerre érzelmesen és tárgyilagosan. Egy olyan életérzés megfogalmazója, mely igazán közel áll hozzám is, a vadnyugat csavargójához: „Hazamegyek – mondja a Lovak a ködben narrátora –, bárhol is legyen az, ahol szeretteim és barátaim élnek, otthonomnak érzek minden helyet, ahol szabad akaratomból egy hétnél többet időztem”.

Első regénye, a sok kiadást megért, idegen nyelvekre is lefordított *Ezüst Macska* csak egyetlen város, az imádott Selmecebánya története, a szerző mégis megtalálja a módját, hogy az egész magyar történelmet felvonultassa előttünk.

Két idekívánckozó észrevétel.

Az egyik: hogyan, hogyan nem, írónk érintetlenül átvészelte a posztmodern korszakát. Történeteket ír, egészben vagy töredékesen, de mindig áradó mesélőkedvvel, idézem az *Ezüst Macska* egyik záró mondatát, melyben a regény egyik hőse szinte írói tanáccsal látja el a leendő elbeszélőt, a majdani krónikást: „És hagyja, hogy a történet úgy kóvályodjon elő a ködből, mint hangya a ráfröccsent por alól, szertelenül és elbizonytalanodva.” Én meg azt teszem hozzá, hogy mindig élvezetesen.

Másik megjegyzésem: Száraz mindig az Egésztől és az Egésznek szól. Bátran, öncenzúra nélkül kimondja nemcsak a tiltott, a *politically incorrect*

szavakat, de mindent, amiről mi többiek óvatosan hallgatunk, vagy illedelmesen kerülgetjük a témát.

Erre is hozok egy példát.

*A Lovak a ködben* férfi főhőse így beszél.

„Én még a románok történelmét is szeretném megismertetni a gyerekeimmel – mondja ez a fiatal tanárember,– Hogy ne szőröstalpúzzanak. Miközben nem tudják, mi az, hogy Székelyföld, mi az, hogy Kolozsvár! És én még a román történelmet is csodálatosnak látom. Időnként hősiesnek. Magyar és török nagyhatalom közt. Mi ebben a gyűlölet? Én csak azt szeretném elérni, hogy ismerjék meg a gyerekek a saját múltjukat. Legyenek tisztában azzal, hogy a határainkon túl milliók élnek. Több millió ember! Óvodások, iskolások, öregek és kiskatonák. Tanárok és parasztok. Zseniális képességű emberek és buta tahók. Lesbikusok és persze mindenféle gazemberek! Magyarok! Tudom, hogy visszacsinálni semmit sem lehet. De azt talán el lehetne érni, hogy ezek a milliók magyar iskolában, magyar nyelven tanuljanak? Hogy ne építsenek a falvaikba ortodox templomokat? Ne telepítsenek a falvaikba laktanyákat? Hogy ne akarják mindenáron megalázni, megfélemlíteni, beolvasztani, elüldözni, kicsinálni őket!”

Még egy fontos könyvről szeretnék mindenképpen szólni. A cigányokról, zsidókról, székelyekről írt esszékről és tanulmányokról, ezekről a könyvekről most nem beszélek. Csak a szépirodalomról. A regényekről. Az *Apám darabokban* egy apakönyv, mondanám, ha nem csépeletük volna annyira el ezt a meghatározást. Apakönyv az édesanyának. Levél- és naplóregény. Cirkuszregény, ügynökregény, szerelemregény, 1956 regénye. Ezt nem én mondom, hanem a fülszövegen a szerző. Én azt mondom, hogy fontos nagyregény. Családregény, amiben megint benne

zubog, forr a magyar történelem. Hat-hét évvel ezelőtt, amikor akadémiánk, a Magyar Művészeti Akadémia nívódíját kapta érte, akkor azt mondtam róla: impozáns regény.

Összefoglalom.

Száraz Miklós György irigylésre méltó író, mert két olyan regényt is írt az új évszázadban, amire, úgy gondolom, várt már az ezredforduló magyar irodalma. Az egyik, a Lovak a ködben, remekmű. Sokszor elmondtam már, hogy a mi irodalmunkból nem a nagy művek hiányoznak, hanem – sokkal inkább – az önismeret. A képesség arra, hogy felismerjük a szemünk láttára születő remekműveket. Nem a nyugati mintákat majmoló utánérezéseket – ezekre mi szüksége lenne a világnak? –, hanem a sajátjainkat. Az olyan történeteket, amelyeket csak mi tudunk megírni, itt, a Kárpát-medence alacsony égboltja alatt. Mindazt, amit nekünk kell elmondanunk a nagyvilág (szerencsésebb?) népeinek.

A szerzőtől, akadémiánk egyik „újonc”-ától, akit én joggal mondhatok fiatalnak, azt hiszem, elvárhatjuk, hogy remélhetőleg hosszú és eredményes pályafutása alatt még sokszor felül fogja múlni önmagát.